

Epävirallinen kulttuuriministerineuvosto 7.-8.4.2025

Suomea kokouksessa edustaa tiede- ja kulttuuriministeri **Mari-Leena Talvitie**.

Neuvostossa käydään keskustelut kulttuuriperinnön turvaamisesta ja Ukrainan kokemuksista kulttuuriperintönsä suojelusta, kulttuurialan strategisesta kompassista ja nuorten taiteilijoiden ja työelämässä aloittavien kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten tilanteesta.

Hallitusohjelman mukaan kulttuurilla on suuri merkitys kansalaisten resilienssille, kokonaisturvallisuudelle sekä kansalliselle yhteenkuuluvuuden tunteelle.

Epävirallisessa neuvostossa ei tehdä päätöksiä.

Asialista:

Perusmuistio keskusteluiheista

s3

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Muistio

EU/11/2025-OKM-4

Aulake Kimmo

31.3.2025

Epävirallinen kulttuuriministerineuvosto 7.-8.4.2025

Kokous

Kulttuuriministereiden epävirallinen kokous, Varsova, Puola 7.-8.4.2025

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kulttuuriministereiden epävirallinen kokous 7.-8.4.2025

- keskustelu, ei tehdä päätöksiä

Suomen kanta

Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä materiaaliapua ja humanitaarista apua Ukrainaan tulee jatkaa ja lisätä. (UTP 41/2023, UTPJ 12/2024).

Hallitusohjelman mukaan kulttuurilla on suuri merkitys kansalaisten resilienssille, kokonais-turvallisuudelle sekä kansalliselle yhteenkuuluvuuden tunteelle. Kulttuurialan kasvu tukee koko yhteiskuntaa vahvistaen sen hyvinvointia, luovuutta ja kestävyyttä ja luovilla aloilla sekä ta-pahtuma-alalla on merkittävä työllisyys- ja kasvupotentiaali. Ala on yrittäjyyteen nojaava. Kulttuuri- ja taidetapahtumat luovat ympärilleen sekä taloudellista että henkistä lisäarvoa.

Pääasiallinen sisältö

ENSIMMÄINEN KESKUSTELU: KULTTUURIPERINNÖN TURVAAMINEN LUONNON JA IHMISEN AIHEUTTAMILTA KATASTROFEILTA JA UKRAINAN KOKEMUKSET KULTTUURIPERINTÖNSÄ SUOJELUSTA

Tausta-asiakirja lähtee siitä, että sekä aineellinen että aineeton kulttuuriperintö edustaa rik-kaudessaan ja monimuotoisuudessaan Euroopan unionin arvoja. Sen kulttuurinen merkitys

on taloudellisesti mittaamaton. Kulttuuriperintö on osa identiteettiämme ja kulttuurisen moninaisuuden ilmentymää, ja sellaisena se ansaitsee erityistä suojelua. Sillä on keskeinen merkitys osallistavan ja kestäväen kehityksen saavuttamisessa, ja sillä on merkittävä rooli kaupunkien ja alueiden elvyttämisessä. Edellä esitetyn perusteella Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen kulttuuriperintöalalla aiheuttamat valtavat menetykset edellyttävät toimia.

Venäjän hyökkäyssodan lisäksi epävakaa geopoliittinen tilanne ja ilmastonmuutos uhkaavat mannertamme ja kulttuuriperintöämme. Tausta-asiakirjassa nostetaan esiin seuraavat uhat:

1. Kulttuuriperintö on rikollisen toiminnan kohteena. Sitä tuhotaan tarkoituksellisesti hyökkäysten kohteena olevien ryhmien ja yhteiskuntien moraalien tai identiteetin heikentämiseksi.
2. Kulttuuriperintö joutuu varkaisten uhriksi sekä sodan että rauhan aikana.
3. Kulttuuriperintö kärsii ilmastonmuutoksen ja luonnonkatastrofien kielteisistä vaikutuksista.
4. Kulttuuriperintöön vaikuttavat ihmisen tahallinen ja tahaton toiminta.
5. Teknologian kehitys on sekä mahdollisuus että uhka kulttuuriperinnölle.

Kysymykset ministereille:

1. **Mitä strategioita, suunnitelmia ja toimia te ja maittenne hallinnot toteutatte kulttuuriperinnön, ja erityisesti arvokkaimpien muistomerkkien, suojelemiseksi luonnon ja ihmisen aiheuttamilta katastrofeilta?**
2. **Miten voimme tukea Ukrainaa valmistauduttaessa sen liittymiseen Euroopan unionin rakenteisiin kulttuurin ja kulttuuriperinnön alalla?**

TOINEN KESKUSTELU: KULTTUURIKOMPASSI

Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen korosti komissaari Glenn Micallefin tehtäväksi annossaan tarvetta nykyistä strategisempaan kulttuuria koskevaan lähestymistapaan, jotta kulttuuri saadaan osaksi yleisiä politiikkatavoitteita ja jotta varmistetaan, että se kaikkien saatavilla. Tavoitteen saavuttamiseksi von der Leyen antoi komissaarille tehtäväksi laatia uusi ”kulttuurikompassi”, joka on kokonaisvaltainen strateginen kehys kulttuurin eri ulottuvuuksien hyödyntämiseksi ja ohjaamiseksi.

Eri kriisien keskellä on erittäin tärkeää, että kulttuuri – joka on tärkeä eurooppalaisen identiteetin kannalta – antaa suuntaa ja luo innovaatioita. Unionin jäsenvaltioiden ja komission tulisi olla sitoutuneita varmistamaan, että kulttuurilla on oma paikkansa tulevassa monivuotisessa rahoituskehyksessä.

Epävirallinen ministerikokous on erinomainen tilaisuus näkemystenvaihtoon niistä välineistä ja keinoista, joita tulisi harkita kulttuuri- ja luovien alojen kehityksen mahdollistamiseksi.

Kysymykset ministereille:

1. Mitkä ovat tärkeimmät strategiset ja ohjaavat periaatteet, jotka jäsenvaltiot haluavat sisällyttää tulevaan Euroopan kulttuurikompassiin?

KOLMAS KESKUSTELU: NUORTEN TAITEILIJOIDEN SEKÄ TYÖELÄMÄSSÄ ALOITTAVIEN KULTTUURI - JA LUOVIER ALOJEN AMMATTILAISTEN TILANNE

Tausta-asiakirja lähtee siitä, että kulttuuri ja kulttuurinen moninaisuus ovat keskeisessä asemassa Euroopan sosioekonomisessa kehityksessä sekä eurooppalaisen identiteetin, yhteisöllisyyden ja demokratian periaatteiden vahvistamisessa. Taiteilijat sekä kulttuuri - ja luovien alojen ammattilaiset ovat luovuuden ja innovoinnin moottori, heidän luova panoksensa eurooppalaisten yhteiskuntien toimintaan on erityisen tärkeä teknologisen kehityksen aikakaudella.

Kulttuuri- ja luovien alojen taiteilijoiden ja ammattilaisten sosioekonominen tilanne on kuitenkin erityinen: heillä ei useinkaan ole säännöllistä työtä tai vakaata toimeentuloa, sosiaaliturvajärjestelmissä ei yleensä oteta huomioon heidän työnsä erityisyyttä ja heidän on myös vaikea päästä työmarkkinoille ja rakentaa pysyvää vahvaa asemaa. Tietoisuus epävarmasta tulevaisuudesta voi vaikeuttaa luovan ammatin aloittamista, vaikka onkin muistettava, että kyse on merkittävästä ryhmästä: Eurostatin mukaan nuorten määrä toimialalla on jatkuvasti kasvanut vuodesta 2015 lähtien (keskeytynyt vain COVID-19-pandemian aikana): vuonna 2023 kulttuuri- ja luovalla alalla työskenteli 1,405 miljoonaa nuorta, mikä oli 18,1 prosenttia kulttuurialan kokonaistyöllisyydestä.

Uraansa aloittavien nuorten taiteilijoiden ja luovan alan ammattilaisten tilanne on haastava, erityisesti johtuen seuraavista Puolen kulttuuriministeriön teettämän selvityksen identifioimista tekijöistä:

1. he eivät yleensä saa toimentuloaan yksinomaan taiteesta;
2. he eivät voi hyödyntää esim. tuki- ja vakuutuspalveluja, joihin ammattitaiteilijat ovat oikeutettuja – niiltä osin kuin tällaisia palveluja yleensä on tarjolla;
3. he työskentelevät ilman sopimuksia, heitä pidetään itsensä työllistäjinä, vaikka heillä ei ole työntantajaa tai asiakasta, heillä on rajoitettu pääsy sosiaalietuuksiin johtuen useista tulonlähteistä ja työn muodoista;
4. taiteen oppimissuunnitelmien perusteet eivät useinkaan tarjoa riittäviä tietoja taloudesta, sopimuksista, veroista jne.

Tämän puheenjohtajavaltio Puolan ehdottaman aiheen pohdinnan pohjana oli Euroopan parlamentin päätöslauselma 21. marraskuuta 2023 ja suositukset komissiolle EU:n puitteista kulttuuri- ja luovien alojen taiteilijoiden ja työntekijöiden sosiaaliselle ja ammatilliselle tilanteelle. Eri EU:n toimielinten kulttuurialan nykyisten tarpeiden ja haasteiden yhteydessä käsittelemien aiheiden tarkastelu osoittaa, että nuorten taiteilijoiden ja luovien alojen ammattilaisten työmarkkinoille pääsyn tukeminen on rajallisesti esillä julkisessa keskustelussa - monissa asiakirjoissa keskitytään pääasiassa lapsiin, nuoriin ja kulttuurikasvatukseen eikä vasta uraansa alkaviin nuoriin.

Keskusteluaiheen taustana on myös neuvoston päätöslauselma EU:n kulttuurin alan työsuunnitelmasta vuosille 2023-2026. Pj-valtio huomauttaakin, että vaikka työsuunnitelmassa käsiteltiin taiteilijoiden ja kulttuurialan ja luovien alojen ammattilaisten tukemista, siinä ei käsitelty nuoria taiteilijoita, jotka tukevat toimialaa jatkuvasti ja ovat sen tärkein pilari tulevaisuudessa. Nuorten ammattilaisten tukeminen vahvistaa koko kulttuurin toimialaa.

Kysymykset ministereille:

1. Mitä mekanismeja ja välineitä maassanne on nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten työmarkkinoille pääsyn tukemiseksi? (esim. stipendit/apurahaohjelmat/starttiraha)?
2. Onko maassanne – jos on – sellaisia toimia, joiden tarkoituksena on parantaa nuorten taiteilijoiden ja kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten elin- ja työoloja? (esim. verohuojennukset/sosiaaliturva)?

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 167

Kansallinen valmistelu

Jaosto 31 (kulttuuri- ja av-asiat) (5.2.2025)
 EU-minva kirjalainen menettely 2.-4.4.2025

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 4.4.2025

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei vaikutuksia.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Kimmo Aulake, OKM. puh. 0295 33 0067
 EU-erityisasiantuntija Sarita Friman, VNEUS, puh. 0295 160 144

VAHVA-tunnus

EU/11/2025

